

Projekt

z dnia 12 listopada 2021 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR ...../2021
RADY MIASTA SIEDLCE**

z dnia ..... 2021 r.

**w sprawie ustalenia Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień
w Siedlcach w 2022 roku**

Na podstawie art. 18 ust. w pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r., poz. 1372, ze zm.), art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021 r., poz. 1119) oraz art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r., poz. 2050, ze zm.) Rada Miasta uchwała, co następuje:

§ 1. Ustala się Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach w 2022 roku w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Zadania wynikające z Programu, o którym mowa w § 1, finansowane są ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie Miasta Siedlce na 2022 r.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Siedlce.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do Uchwały Nr .....
Rady Miasta Siedlce
z dnia ..... listopada 2021 r.

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach w 2022 roku

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, zwany dalej „Programem”, realizowany jest przez Urząd Miasta Siedlce. Dysponentem środków budżetowych Miasta oraz koordynatorem realizacji zadań jest Pełnomocnik Prezydenta Miasta Siedlce do spraw Rozwiązywania Problemów Uzależnień.

W realizacji Programu uczestniczą osoby fizyczne i prawne, podmioty, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r., poz.1057, ze zm.) oraz jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych, posiadające niezbędną wiedzę, doświadczenie i potencjał kadrowy w zakresie zadań objętych Programem. Miasto wspiera działanie tych podmiotów lub powierza im realizację zadań wynikających z Programu. Program jest realizowany również przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siedlcach oraz jednostki organizacyjne Miasta Siedlce.

Rozdział 1. Podstawy merytoryczne Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach

Efektom reform prowadzonych w Polsce jest zwiększenie kompetencji samorządów terytorialnych do podejmowania działań służących obywatelom państwa. Tak też miało to miejsce w przypadku działań o charakterze profilaktycznym i pomocowym. Zarówno *ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 r., poz. 1119)*, jak i *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020 r., poz.2050, ze zm.)* jednoznacznie wskazują, iż środki uzyskane z tytułu wydawania

zezwoleń na sprzedaż alkoholu mają do dyspozycji gminy, a wydatkowanie ich obywatel ma się zgodzić z uchwalonym przez Radę Gminy/Miasta gminnym/miejskim programem przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomani.

W literaturze naukowej odnaleźć można wiele modeli zdrowia, co ma ogromne znaczenie w kontekście podejścia do profilaktyki i terapii. Przyjęty przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) model biopsychospołeczny wskazuje, że zdrowie nie jest jedynie stanem braku choroby czy zaburzenia, ale związane jest ono z pełnym dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym. Oznacza to, że zarówno w profilaktyce, jak i terapii, prowadzone działania muszą mieć charakter kompleksowy i interdyscyplinarny. Tylko wówczas możliwe będzie efektywne podejście do kwestii zdrowia. Coraz częściej społeczeństwu towarzyszy większa świadomość istotności dbałości o zdrowie psychiczne. Uzależnienia z całą pewnością silnie związane są z zaburzeniami w zakresie zdrowia i równowagi psychicznej, co w efekcie powoduje zaburzenia w kontekście zdrowia fizycznego.

Uzależnienie jest to zespół określonych objawów i zachowań, wywołanych niepohamowanym pragnieniem przyjmowania substancji psychoaktywnych lub podejmowania określonych zachowań. Proces zależności od substancji wiąże się z występowaniem czterech stanów: uzależnienia fizycznego, uzależnienia psychicznego, uzależnienia społecznego i tolerancji. Nie wszystkie z wymienionych czynników muszą występować jednocześnie by mówić o fakcie uzależnienia (szczególnie w kontekście uzależnień behawioralnych), nie mniej jednak występowanie każdego z nich ogranicza wolność zachowań ludzkich, zniekształca procesy takie jak świadomość, motywacja, decyzyjność i możliwość kierowania własnym zachowaniem.

Wyróżnia się cztery stadia rozwoju uzależnienia:

- stadium I - eksperymentu, nieregularnego zażywania środka (czy też stosowania zachowania) wiąże się z poznawaniem stanu odurzenia;
- stadium II – nieregularnego zażywania środka, które nie niesie wyraźnych zmian w funkcjonowaniu człowieka. Ilość zysków z zażywania substancji jest większa niż strat, a na dodatek człowiek odczuwa przyjemność z przebywania w stanie odurzenia;
- stadium III - regularnego zażywania środka (żyję po to, aby brać). Związane ono jest z występowaniem widocznych symptomów zaburzeń w zakresie zachowania i osobowości, często wiąże się już z utratą kontroli nad zażywaniem. W tym stadium stan odurzenia staje się celem nadrzędnym człowieka;

- stadium IV - pojawia się wraz regularnym zażywaniem środka (czy też stosowania zachowania), które związane jest ze zwiększonym na niego zapotrzebowaniem (biorę po to, aby żyć). Stan odurzenia staje się normą, a konsekwencje i straty wynikające z uzależnienia i problemów z wyjściem z tego nawarstwiają się. Dyskomfort psychiczny powoduje kolejne problemy, co skutkuje koniecznością złagodzenia bólu i kolejnym zwiększonym sięganiem po środek/powtórzenie czynności. Widoczne szkody dotyczą samego człowieka uzależnionego (jego zdrowia fizycznego i psychicznego), jak i odnoszą się do społeczności w którym on funkcjonuje, w tym w sposób szczególnie w stosunku do rodziny.

W powszechnej opinii profilaktyka uzależnień jest utożsamiana z prowadzeniem wobec dzieci i młodzieży wyłącznie działań informacyjnych, które związane są z przekazywaniem wiedzy na temat skutków uzależnienia. Niestety badania naukowe dowodzą, że działanie to nie skutkuje efektywnością w profilaktyce. Istotą profilaktyki jest takie prowadzenie działań, w których możliwa będzie zmiana zachowania, nabywanie (w miejsce tych, które nie są konstruktywne) nowych umiejętności i poprawianie ich funkcjonowania w różnych wymiarach i rolach społecznych. Temu służą cztery podstawowe strategie profilaktyczne, które w ramach działań środowiskowych dotyczą ogólnie funkcjonujących norm społecznych. W profilaktyce uniwersalnej skupiamy się wobec tego na rozwijaniu umiejętności, funkcjonowaniu w rolach społecznych. Profilaktyka selektywna dotyczy standardów życia i uwarunkowań społecznych, zaś wskazująca nakierowana jest na kształtowanie umiejętności radzenia sobie z indywidualnymi cechami charakteru, problemami oraz zachowaniami niepożądanymi i ich skutkami.

Rozdział 2. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie miasta Siedlce – problematyka uzależnień i przemocy w rodzinie

Monitorowanie zjawiska alkoholizmu, narkomanii i innych zachowań patologicznych realizowane być może przy użyciu różnych technik badawczych, przy zastosowaniu różnorodnych wskaźników. Zadania zaplanowane do realizacji wynikają z prowadzonej w drugiej połowie 2020 roku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych na terenie miasta Siedlce, a także z przeprowadzonych wywiadów ze specjalistami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny, które odbyły się w drugiej połowie 2021 roku. Celem odmiennie niż dotychczas prowadzonej diagnozy, było

pogłębienie danych statystycznych uzyskanych w 2020 roku o analizę skuteczności prowadzonych działań w Siedlcach, w kontekście dostępności a także uwzględnienie potrzeb zarówno mieszkańców, jak i specjalistów w zakresie prowadzonych działań profilaktycznych, jak i pomocowych.

Analizę oparto na danych otrzymanych w wyniku badań nakierowanych w sposób szczególny na problemy uzależnień i przemocy w rodzinie, w których wzięli udział przedstawiciele oświaty, służby zdrowia, Policji, Straży Miejskiej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, oraz instytucji i stowarzyszeń działających w Siedlcach na rzecz dziecka i rodziny.

Badania ankietowe z 2020 roku dotyczące **osób dorosłych** obejmowały poznanie postaw wobec istotnych problemów społecznych, a także zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, uzależnieniem od alkoholu, nikotyny, hazardu czy mediów elektronicznych oraz wobec przemocy w rodzinie. Deklarowane przez osoby dorosłe spożywane ilości i częstotliwość picia napojów alkoholowych odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu na średnim poziomie ryzyka. Ponad połowa mieszkańców deklarowała, że posiada wiedzę na temat miejsc udzielających pomoc osobom uzależnionym. Aż 52% respondentów uważało osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Ponad 91% respondentów twierdziło, że alkohol jest jedną z przyczyn przemocy w rodzinie. W 2020 roku w zakresie problemu przemocy w rodzinie, niepokoił fakt, iż 14% respondentów deklarowało, iż ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a kolejne 58% miało podejrzenia o takiej sytuacji. Aż jedna trzecia badanych nie posiadała wówczas wiedzy, gdzie może uzyskać pomoc ofiara przemocy w rodzinie. W związku z tym, w 2021 roku rozpoczęto kampanię społeczną **STOP PRZEMOCY! pomoc jest w Tobie!**, która jest nakierowana na podejmowanie różnego rodzaju działań mających stanowić wsparcie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie a także ją stosujących.

W 2020 roku liczba ofiar przemocy w rodzinie wynosiła ogółem 130 osób, zaś liczba sprawców 120 osoby. Liczba interwencji Policji związanych z zakłócaniem porządku domowego wynosiła 2183, przy czym w 71 przypadkach miała miejsce przemoc domowa w następstwie czego sporządzono 71 Niebieskie Karty typu A. Liczba przestępstw z art. 207 kk – znęcanie się – wyniosła 52. W stosunku do sprawców przemocy dokonano zatrzymań w 34 przypadkach, wobec 2 osób

zastosowano środki zapobiegawcze. Wydany został 1 nakaz natychmiastowego opuszczenia mieszkania.

Tabela 1. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową (dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Siedlcach oraz Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach).

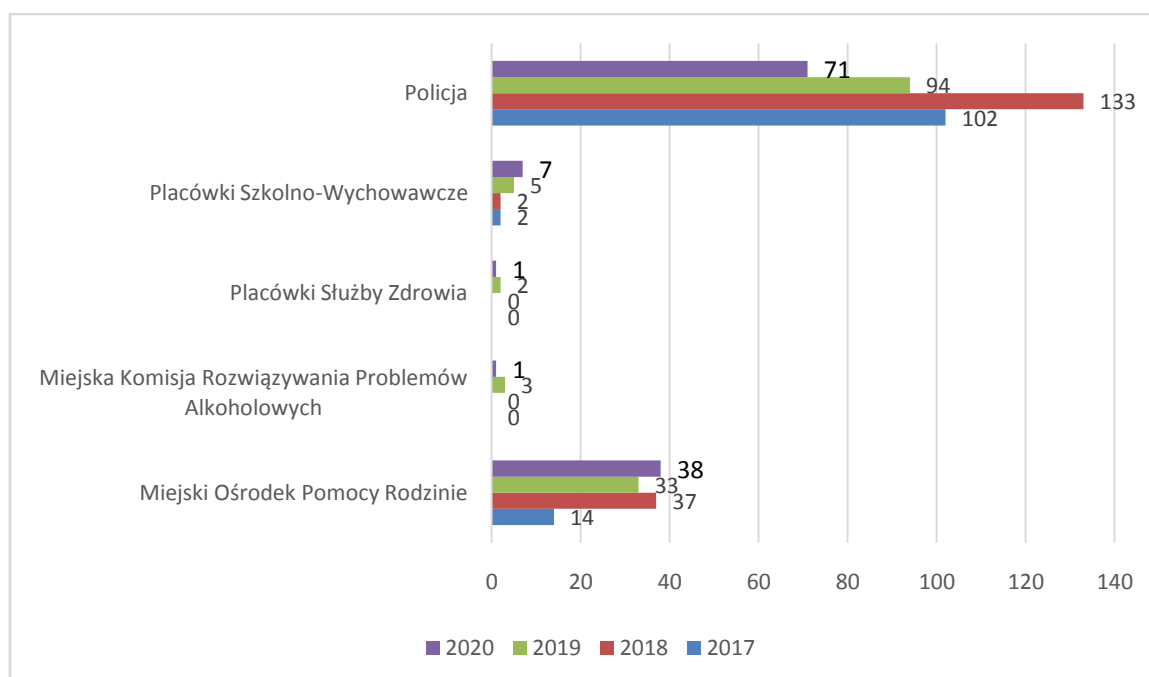
Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	128	201	148	130
• Kobiety	106	158	121	103
• Mężczyźni	12	25	27	27
• Nieletni	10	18	24	21
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	119	181	142	120
• Kobiety	8	12	18	12
• Mężczyźni	111	168	124	108
• Nieletni	0	1	1	2
Liczba interwencji Policji, w tym:	12 384	9 615	8 232	10 522
• Dotyczących przemocy domowej	141	131	103	71
• Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	141	131	103	71

Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w mieście Siedlce w 2020 r.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, wszczynanie procedury Niebieskiej Karty należy do pracowników socjalnych, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, pracowników służby zdrowia oraz pracowników oświaty. Dane statystyczne pokazują, że najwięcej NK jest zakładanych przez policję i pracowników socjalnych. W pozostałych przypadkach sytuacja wszczynania procedury przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest nadal niewystarczająca, dlatego niezmiernie ważne jest podejmowanie działań aktywizujących pozostałe grupy wskazane w ustawie.

Wykres 2. Wnioski Niebieskiej Karty sporządzone w związku z procedurą przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Siedlcach.

Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w mieście Siedlce w 2020 r.

Analiza danych dostarczonych przez Straż Miejską w Siedlcach oraz Komendę Miejską Policji w Siedlcach pokazuje, że jeśli chodzi o wykroczenia i przestępstwa na terenie miasta, które zostały dokonane pod wpływem środków odurzających, najczęściej dochodzi do prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości (79 interwencji w 2020 r.), zakłócanie porządku publicznego (171 interwencje w 2020 r.) oraz zatrzymywanie osób do wytrzeźwienia (94 interwencji w 2020 r.).

Badania sprzedawców napojów alkoholowych przeprowadzone w 2020 roku miały na celu rozpoznanie poziomu świadomości niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych napojach alkoholowych. Znaczna większość, bo aż 90% badanych przedsiębiorców ma świadomość jednakowej szkodliwości alkoholu, bez względu na rodzaj napoju alkoholowego. Niemal połowa badanych – 45% sądzi, że sprzedaż alkoholu powinna być ograniczana lub kontrolowana, jednak zaledwie 15% sądzi, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu społecznemu.

Doświadczenie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siedlcach pokazuje, że w sytuacji swobodnej rozmowy prowadzonej podczas kontroli punktu sprzedaży w trakcie dokonywania pomiarów odległości do miejsc chronionych, pojawiały się głosy przedsiębiorców wskazujące, że małoletni

mieszkańcy Siedlec chcąc zakupić alkohol, wykorzystują do tego faktu osoby dorosłe. Problemem poruszonym przez przedsiębiorców jest również wzmożona chęć zakupu alkoholu w godzinach nocnych przez osoby będące pod wpływem alkoholu, jak również próby spożywania alkoholu przez klientów w obrębie punktu sprzedaży – w miejscu do tego nie przeznaczonym. Kontrola punktów sprzedaży alkoholu wykazała także, że przedsiębiorcy prowadzący działalność typu franczyza, mając narzucone zasady funkcjonowania sklepu, co wiąże się np. z wystrojem – ustawieniem produktów alkoholowych w miejscach wskazanych przez kierownictwo. Często decyzje odgórne nie mają odzwierciedlenia w kwestii obowiązującego prawa, co naraża lokalnego przedsiębiorcę na konsekwencje prawne.

Celem badania **w środowisku szkolnym dzieci i młodzieży w 2020 roku** było poznanie postaw i przekonań uczniów wobec substancji psychoaktywnych – alkoholu, narkotyków i dopalaczy. W badaniu wzięło udział wówczas 1692 osób (898 ze szkół podstawowych i 804 ponad podstawowych). Siedleccy uczniowie przeważnie dobrze czują się w swojej klasie i szkole, a tendencja ta pozostaje stała wśród uczniów różnych klas i szkół. Większość badanych uczniów deklaruje, że w szkole nie doświadcza przemocy lub doświadcza jej kilka razy w roku. Uczniowie przyznają jednak, że w szkole są koledzy i koleżanki, których się boją – najsilniej jest to widoczne w klasach 4-6 szkoły podstawowej.

Wraz z wiekiem badanych wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem, papierosami oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów jest spożywanie napojów alkoholowych oraz palenie papierosów. W związku z tym, że ważnym zadaniem profilaktyki jest opóźnienie wieku inicjacji alkoholowej, warto przypomnieć dane, wynikające z ankiety przeprowadzonej w 2020 roku. Inicjację alkoholową ma za sobą 12% uczniów klas 4-6, 23% uczniów klas 7-8 i aż 46% uczniów szkół ponadpodstawowych. Inicjacja alkoholowa wśród uczniów szkół ponadpodstawowych najczęściej miała miejsce w rodzinie (59%), a u uczniów klas starszych – ze znajomymi (45%). Przeprowadzone badania wskazały również na niepokojące przekonania uczniów klas młodszych – 4-6 szkoły podstawowej na temat niskiej szkodliwości spożywania napojów alkoholowych o niskiej zawartości alkoholu – typu piwo. Ten właśnie rodzaj alkoholu jest wskazywany jako pierwszy spróbowany przez dzieci i młodzież.

Jak relacjonują praktycy, wypieranie przez dorosłych możliwości spożywania alkoholu, nikotyny i narkotyków przez dzieci, szczególnie tych w młodym wieku nie skutkuje zaprzestaniem tego zjawiska, lecz przejściem do tzw. szarej strefy. Wiedzę o tym, że dzieci i młodzież sięgają po używki w młodym wieku należy zgłębić przyczyny tego zjawiska, po to by odpowiednio na nie zareagować.

Wykres 1. Okoliczności inicjacji alkoholowej

Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w mieście Siedlce w 2020 r.

W grupie badanych uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych problem eksperymentowania z używkami oraz substancjami psychoaktywnymi jest niewielki i dotyczy od jednego do siedmiu na stu uczniów. Rozpowszechnianie picia alkoholu, palenia tytoniu oraz zażywania wszelkich substancji (z wyjątkiem substancji wziewnych) wśród badanych młodych mieszkańców Siedlec jest na niższym lub znacznie niższym poziomie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich ESPAD.

- **Ocena prowadzonych w mieście Siedlce działań o charakterze profilaktycznym w odniesieniu do Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach w 2021 roku oraz tych, faktycznie obserwowanych:**

Zdaniem większości specjalistów w mieście prowadzonych jest wiele działań profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców, jak i specjalistów. Prowadzone działania są podejmowane zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej, realizowane zgodnie z założeniami, a dzięki temu przyczyniły się one do poniesienia świadomości społecznej oraz udoskonalenia ofert wsparcia w tym obszarze, profilaktyki i terapii. Podejmowane aktywności w opinii przedstawicieli siedleckich przedszkoli, szkół, instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny są przydatne i wartościowe. Proponowane i realizowane szkolenia i konferencje są na wysokim poziomie i umożliwiają rozmowę oraz osobisty kontakt ze specjalistami celem podnoszenia kompetencji. W opinii badanych zaletą dotychczas prowadzonej profilaktyki jest współpraca wielu instytucji i organizacji pozarządowych. Widoczne jest przekazywanie znacznych środków finansowych dużej liczbie podmiotów, co pozwala na zaangażowanie różnych instytucji i organizacji pozarządowych, a przez to odnoszone są lepsze efekty pracy. Jedna z instytucji wskazała na konieczność zwiększenia ilości działań skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców w celu propagowania alternatywnych form spędzania czasu wolnego, prowadzenia zdrowego stylu życia oraz działań edukacyjnych, a także na wypracowanie dostępności do uzyskania natychmiastowej pomocy w sytuacji kryzysowej.

- **Problemy dzieci i młodzieży w opinii pracowników placówek oświatowych, instytucji pomocowych działających na terenie miasta oraz organizacji pozarządowych:**

Miniony okres był szczególnie trudny w kontekście społecznego i indywidualnego funkcjonowania zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych. Przedstawiciele badanych placówek i instytucji wskazali na szereg problemów, które nasiliły się w ostatnim czasie, szczególnie w odniesieniu do okresu pandemii COVID-19. Najczęściej powtarzającym problemem uczyniono izolację. Wskazano na pojawienie się problemów związanych z funkcjonowaniem szkolnym, takie jak słabo rozwinięte umiejętności społeczne i rówieśnicze, funkcjonowanie fobii społecznych, a także wyraźne trudności w nauce. W zakresie problemów związanych z funkcjonowaniem

rodzinnym wskazano na istnienie przemocy zarówno w szkole, jak i środowisku domowym, rozpady rodziny a przez co często brak czasu rodziców dla dzieci, trudności w przeżywaniu choroby oraz żałoby w związku ze stratą bliskiej osoby, a także brak dobrej komunikacji czy też nieumiejętność wspólnego spędzania czasu wolnego. W kontekście problemów biopsychicznych zauważone zostały zaburzenia lękowe i depresyjne u dzieci i młodzieży, objawy uzależnień behawioralnych, nieumiejętność radzenia sobie ze stresem, frustracją i sytuacjami problemowymi przez dzieci i młodzież, zmniejszenie poziomu pewności siebie i odporności psychicznej na czynniki zewnętrzne, czy też występowanie trudności emocjonalnych i psychicznych. Wśród innych trudności na jakie dotyczą dzieci i młodzieży wyróżniono brak autorytetów dla dzieci i młodzieży, ze względu na nieradzenie sobie z własnymi problemami, ucieczka w bierność lub używki (do których zdaniem respondentów dostęp jest łatwy) oraz funkcjonowanie w wirtualnym świecie, gdzie narażeni są na nękanie i przemoc w mediach społecznościowych. W zakresie obrazu własnego ciała młodzieży towarzyszą problemy z akceptacją siebie i swojego ciała, w wielu przypadkach również problemy z nadwagą wynikającą z braku ruchu. Zaburzony obraz własnej osoby może w opinii badanych, skutkować problemami z identyfikacją seksualną/ tożsamością płciową a także podejmowanymi próbami samobójczymi i samookaleczeniami.

- **Trudności wskazywane przez rodziców w wychowaniu dzieci i własne oczekiwania na działania pomocowe:**

Dużą wiedzę na temat trudności mają przedstawiciele placówek oświatowych, gdyż to właśnie nauczyciele, pedagodzy i psycholodzy szkolni mają bezpośredni kontakt z dziećmi, młodzieżą oraz rodzicami. W zakresie trudności wychowawczych wskazywano na brak świadomego rodzicielstwa, nieumiejętność okazywania uczuć, trudności w komunikacji, zaburzone relacje rodzinne, odczuwanie bezradności oraz brak konsekwencji w oddziaływaniach wychowawczych. Rodzice podczas kontaktów z nauczycielami wskazują na trudności w nawiązywaniu kontaktów z dziećmi, i nieumiejętność radzenia sobie rodziców z problemami dzieci, co wynika ze zbyt małych kompetencji wychowawczych, ponieważ, nikt nie uczył ich bycia rodzicem. Rodzice nie wypierają istnienia problemów wśród młodzieży związanych z uzależnieniem od komputera i telefonu oraz eksperymentowaniem przez dzieci i młodzież z używkami (alkohol, papierosy), jednocześnie wskazują na brak własnej wiedzy na temat uzyskania pomocy dla dziecka eksperymentującego

z uzależnieniami. W kontekście podejmowanych działań pomocowych i terapeutycznych zdaniem rodziców jest zbyt mały dostęp do specjalistów, w tym w sposób szczególny poruszane były trudności w dostępie do pomocy psychiatrycznej i psychoterapii dla dzieci i młodzieży. Specjaliści przy tym zaznaczają, że widoczna jest tendencja do oddawania dzieci pod opiekę specjalistów, bez wyraźnej chęci i potrzeby własnej pracy na terapii rodzinnej i przerzucanie tym samym odpowiedzialności zarówno na szkołę, jak i instytucje pomocowe. W opinii badanych widoczne jest świadome izolowanie się rodziców, tłumaczone pandemią covid, co zmniejsza zaangażowanie w prowadzone czynności profilaktyczne i pomocowe, wskazują oni również na niewystarczającą wiedzę na temat bezpłatnych zajęć sportowych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży.

- **Potrzeby z zakresu profilaktyki i terapii wskazywane przez osoby pracujące na rzecz dziecka i rodziny:**

Badani wskazali na szereg zadań związanych z zabezpieczeniem potrzeb odnoszących się do profilaktyki i terapii zachowań ryzykownych, które zwiększą efektywność podejmowanych działań. Część z nich jest kontynuacją podjętych w poprzednim roku, ale pojawiają się również inne, co niewątpliwie związane jest z utrudnionym funkcjonowaniem w okresie pandemii Covid-19. Doceniona została również alternatywna dla osobistego kontaktu forma pomocy za pomocą Internetu.

W zakresie wsparcia merytorycznego jest zapotrzebowanie na szkolenia specjalistyczne dla nauczycieli, terapeutów i specjalistów z zakresu: wzmocnienia poczucia wartości, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i rozładowywania napięcia i stresu, rekomendowanych programów profilaktycznych (skierowane nie tylko do pedagogów szkolnych, ale i do wychowawców klas), na temat samookaleczeń i autouszkodzeń, czy też podejmowania interwencji kryzysowej. Dużym zainteresowaniem cieszą się również superwizje dla pracowników, które przeciwdziałają wypaleniu zawodowemu. Wskazano również na zapotrzebowanie na środki finansowe przeznaczone na zakup materiałów dydaktycznych na zajęcia profilaktyczne i terapeutyczne.

W kontekście pracy z dzieckiem i rodziną specjaliści uznali, że istotne jest wsparcie emocjonalne skierowane do tej grupy, które odbywać się może poprzez zwiększenie ilości prowadzonych warsztatów, konsultacji i porad psychologicznych i pedagogicznych dla dzieci i młodzieży. Propozycja zajęć dla dzieci i młodzieży winna

w ich opinii odnosić się do możliwości uczestniczenia w programach dotyczących rozwiązywania problemów agresji wśród dzieci i młodzieży, uzależnień behawioralnych (w tym zwiększenia bezpieczeństwa funkcjonowania młodzieży w sieci, budowania świadomości własnej ochrony oraz edukacja w zakresie odpowiedzialności w sieci). Niezmiernie istotne jest również współdziałanie z rodzicami poprzez zwiększenie oferty zajęć psychoedukacyjnych dla tej grupy oraz podejmowanie czynności umożliwiających zaangażowanie rodziców w proces wychowania własnych dzieci.

Zwrócono również uwagę na wzmocnienie działalności placówek wsparcia dziennego (świetlice) poprzez wzbogacenie oferty zajęć oraz pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej, opiekuńczej. Niezmiernie istotne jest w opinii badanych zaangażowanie personelu medycznego w akcje informacyjne dla kobiet w ciąży (temat FASD).

Rozdział 3. Podstawy prawne Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach w 2022 roku

Cele programu wynikają z:

- ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r., poz. 2050, ze zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r., poz. 1249);
- ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1956);
- ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., 1057, ze zm.);
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876, ze zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821, ze zm.);
- Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Województwa Mazowieckiego na lata 2021 -2025 (zał.

Do uchwały nr 449/18/21 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 30 marca 2021 r.).

Cele są zbieżne z Krajowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2025 zawartym w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021–2025 (Dz.U. z 2021 r., poz. 642), zaleceniami PARPA do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Uchwałą Nr XXI/262/2016 Rady Miasta Siedlce z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Siedlce na lata 2016-2025, wynikają także z wyników przeprowadzonej diagnozy.

Rozdział 4. Cele i zadania do realizacji w zakresie Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień

Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień (szczególnie od alkoholu) należy do zadań własnych gmin. Profilaktyka uzależnień została wskazana jako cel operacyjny nr 2 w Narodowym Programie Zdrowia przyjętym na lata 2021-2025, w którym odniesiono się do podejmowania zintegrowanych działań przeciwdziałających uzależnieniom, w tym od alkoholu, zachowań i narkotyków. Wśród realizatorów poszczególnych zadań zostały wymienione jednostki samorządu terytorialnego.

Celem głównym Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach w 2022 roku jest ograniczanie szkód związanych z używaniem alkoholu, środków psychoaktywnych oraz zachowań niepożądanych (uzależnienia behawioralne) i przemoc.

W odniesieniu do Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2025, w Miejskim Programie Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom cele szczegółowe programu będą realizowane w czterech obszarach:

Obszar 1 – Promocja zdrowia i szkolenie kadr;

Obszar 2 – Profilaktyka;

Obszar 3 – Redukcja szkód, rehabilitacja (reintegracja, readaptacja) zdrowotna, społeczna i zawodowa;

Obszar 4 – Diagnoza i monitoring problemów alkoholowych.

Obszar 1 - Promocja zdrowia i szkolenia kadr

- a. Edukacja zdrowotna**, która odbywać się będzie poprzez wzmacnianie polityki prozdrowotnej związanej z ograniczaniem picia i problemów związanych z piciem alkoholu poprzez prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych.

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez:

ZADANIE	WSKAŹNIKI ILOŚCIOWE	WSKAŹNIKI JAKOŚCIOWE
1. Prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom w miejskich przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, zarówno w stosunku do dzieci, młodzieży jak i rodziców;	- liczba przeprowadzonych warsztatów, prelekcji, wywiadówek; - liczba prowadzonych działań przez przedszkola, szkoły w ramach własnych programów profilaktycznych i wychowawczych; - liczba uczestników w prowadzonych działaniach przez przedszkola, szkoły w ramach własnych programów profilaktycznych i wychowawczych;	- ocena dokonana przez dyrektorów i pedagogów szkolnych dotycząca efektywności prowadzonych działań – zwiększenie współpracy z rodzicami, zmniejszenie ilości niepożądanych zachowań dzieci i młodzieży;
2. Upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w szkole, w szczególności w związku z problemem alkoholowym;	- liczba podjętych działań w związku z upowszechnianiem informacji dotyczących przemocy w rodzinie i ich zasięg;	
3. Tworzenie sieci punktów informacyjnych – rozwijanie Siedleckiej Ścieżki Pomocowej;	- liczba osób będących na konsultacjach u Pełnomocnika; - liczba placówek realizujących działania profilaktyczne i pomocowe;	
4. Aktywna współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami;	- liczba artykułów, publikacji prasowych, audycji radiowych i telewizyjnych w lokalnych mediach nt. czynników ryzyka oraz metod rozwiązywania problemów alkoholowych;	
5. Prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjno-informacyjnych;	- liczba kampanii edukacyjnych i osób objętych informacją; - liczba przygotowanych materiałów merytorycznych dotyczących profilaktyki uzależnień przeznaczonych	

	do kampanii lokalnych z udziałem partnerów lokalnych;
6. Wspieranie prospołecznych działań młodzieży z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego;	- liczba akcji prospołecznych, w które została zaangażowana młodzież;
7. Pozyskiwanie patronatów dla podejmowanych działań i budowanie lokalnych koalicji na rzecz realizacji usług społecznych;	- liczba wspólnie podejmowanych akcji na rzecz realizacji usług społecznych;

b. Szkolenia kadr:

1. Dofinansowanie konferencji, szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej, jak również przeciwdziałania przemocy dla nauczycieli, pedagogów i psychologów;	- liczba nauczycieli, pedagogów i psychologów uczestniczących w radach szkoleniowych dotyczących problematyki profilaktyki uzależnień i interwencji profilaktycznej; - liczba nauczycieli/pedagogów uczestniczących w superwizjach;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
2. Dofinansowanie kształcenia pracowników placówek leczenia uzależnień;	- liczba osób uczestniczących w szkoleniach;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
3. Dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy z dziećmi z rodzin z problemem alkoholowym/problemem przemocy oraz w zakresie prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych;	- liczba osób zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie uczestniczących w szkoleniach i kursach specjalistycznych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
4. Organizowanie i finansowanie superwizji dla osób udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej i terapeutycznej dzieciom, rodzinom, w tym również specjalistom, terapeutom uzależnień;	- liczba uczestniczących w superwizji;	
5. Działania edukacyjne	- liczba sprzedawców	- liczba podejmowanych

skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych;	napojów alkoholowych uczestniczących w szkoleniu współorganizowanym z Komendą Miejską Policji w Siedlcach;	interwencji;
6. Organizowanie narad, seminariów i konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym, problematyki FASD (Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych) i upowszechnianie informacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie;	- liczba zorganizowanych narad, seminariów i konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym; - liczba osób uczestniczących w naradach, seminariach i konferencjach w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
7. Podejmowanie działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do personelu medycznego w zakresie umiejętności rozpoznawania wzorów picia i podejmowania interwencji wobec pacjentów pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz na temat FASD	- liczba osób uczestniczących w różnych formach działań edukacyjno-informacyjnych;	
8. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;	- liczba osób uczestniczących w różnych formach szkoleniowych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;

Obszar 2 - Profilaktyka

Profilaktyka prowadzona w środowisku społecznym realizowana może być w różnorodny sposób. Aby zwiększyć skuteczność prowadzonych oddziaływań profilaktycznych muszą one wybiegać poza środowisko szkolne. Dotyczy to przede wszystkim rodzin uczniów i wszystkich tych instytucji, których podstawowym celem działalności jest praca na rzecz dziecka i rodziny, jak również praca z osobami marginalizowanymi.

a. Profilaktyka uniwersalna - realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych¹:

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez:

1. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych rekomendowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży; - prelekcje lub warsztaty dla uczniów;	- liczba placówek w których zostaną realizowane działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży; - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach profilaktycznych; - liczba uczniów szkół ponadpodstawowych objętych działaniami edukacyjno-profilaktycznymi;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
2. Realizacja programów profilaktycznych (głównie rekomendowanych) dla rodziców i aktywna współpraca z nimi w tym obszarze: - wywiadówki (szkolne i klasowe w miarę potrzeb); - program profilaktyczny Szkoła dla Rodziców i Wychowawców; - warsztaty psychoedukacyjne np.: Pozytywna dyscyplina;	- liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach do nich skierowanych; - liczba rodziców uczestniczących w programie profilaktycznym Szkoła dla Rodziców i Wychowawców; - liczba rodziców uczestniczących w warsztatach psychoedukacyjnych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;

b. Profilaktyka selektywna i wskazująca - realizacja rekomendowanych programów profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży:

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez:

1. Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych rekomendowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży;	- liczba placówek, w których zostaną realizowane działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży; - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w działaniach profilaktycznych; - liczba uczniów szkół ponadpodstawowych objętych działaniami edukacyjno-profilaktycznymi;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;

¹ Rekomendacje programów profilaktycznych przyznawane są przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

2. Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym;	- liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty dostępnych zajęć;

c. prowadzenie alternatywnej profilaktycznej działalności, w szczególności w stosunku do dzieci i młodzieży, w postaci prowadzenia zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych zajęć sportowych oraz wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież w celu wzmacniania czynników chroniących i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym:

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez:

1. Realizację zajęć pobudzających kreatywność oraz sportowych (nie będących jedyną i samodzielną strategią profilaktyczną);	- liczba uczniów uczestniczących w programach profilaktycznych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
2. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież. Wspieranie realizacji rocznych programów profilaktycznych prowadzonych przez miejskie instytucje kultury (MBP, MOK, CKiS) i sportu (ARMS) przeznaczonych dla mieszkańców miasta Siedlce, w szczególności rodzin jak również skierowane do osób narażonych na wykluczenie społeczne i wykluczonych społecznie;	- liczba zadań realizowanych w poszczególnych programach; - liczba osób biorących udział w zadaniach proponowanych przez miejskie instytucje kulturalne (MBP, MOK, CKiS) i sportowe (ARMS)	

Obszar 3 - Redukacja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa

Problem alkoholizmu jednego z członków rodziny nie pozostaje bez wpływu na pozostałych jej członków. Negatywne konsekwencje odczuwają w największym stopniu dzieci, czego efektem jest ich słabsze funkcjonowanie społeczne,

wychowawcze czy edukacyjne. Negatywne wzorce rodzinne są również jednym z czynników ryzyka w kontekście zachowań ryzykownych prezentowanych przez dzieci i młodzież. Dlatego tak ważne są działania podejmowane nie tylko wobec osoby uzależnionej od alkoholu, ale również osób współuzależnionych.

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez **udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie oraz zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu:**

ZADANIE	WSKAŹNIKI ILOŚCIOWE	WSKAŹNIKI JAKOŚCIOWE
1. Wspieranie działalności punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin;	- liczba osób objętych działaniami pomocowymi w zakresie działania punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin;	- ewaluacja dokonywana w placówkach;
2. Dofinansowanie programów dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem, zajęć edukacyjno-terapeutycznych z rodzicami, pracy terapeutycznej z rodziną;	- liczba osób korzystających z programów dla młodzieży uzależnionej i zagrożonej uzależnieniem w formie zajęć treningowych, zajęć edukacyjno-terapeutycznych z rodzicami, pracy terapeutycznej z rodziną;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
3. Wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych dla młodzieży stosującej zachowania ryzykowne (uzależnienia chemiczne, uzależnienia behawioralne);	- liczba uczniów uczestniczących w warsztatach rozwijających kompetencje społeczne; - liczba uczniów uczestniczących w programach profilaktycznych z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
4. Dofinansowanie programów psychoterapii osób współuzależnionych;	- liczba placówek prowadzących programy terapeutyczne dla	

	osób współzależniowych; - liczba osób uczestniczących w tego typu programach terapeutycznych;	
5. Dofinansowanie programów psychoterapii i pomocy psychologicznej Dorosłym Dzieciom Alkoholików (DDA);	- liczba placówek prowadzących programy terapeutyczne dla osób DDA,; - liczba osób uczestniczących w tego typu programach terapeutycznych;	
6. Poszerzanie i podnoszenie jakości pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym oraz problemem przemocy i ich rodzin;	- liczba osób uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych lub opiekuńczo-wychowawczych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
7. Wspieranie w realizowaniu terapii dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych;	- liczba osób uczestniczących w terapii;	
8. Podejmowanie działań interwencyjnych i edukacyjnych adresowanych do osób stosujących przemoc;	- liczba osób, w stosunku do których zostały podjęte działania interwencyjne;	
9. Wspieranie realizowania programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy;	- liczba programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych; - liczba uczestników programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;
10. Dofinansowanie programów pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc domową;	- liczba osób objętych programami pomocy psychologicznej i psychoterapii dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc domową;	- wzrost wiedzy, umiejętności i kompetencji u uczestników w zakresie prowadzonych zadań – test wejścia i test wyjścia do zbadania efektywności podejmowanych działań;

11. Współpraca z instytucjami (usprawnienie współpracy);	- liczba wspólnych akcji, interwencji i szkoleń;	
12. Wspomaganie merytoryczne i finansowe działalności instytucji, organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień (w szczególności od alkoholu)		
Wspieranie NGO realizowane jest w trybie konkursowym, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2021 r., poz. 1956), ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2021 r., poz. 1129, ze zm.) i ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2020 r., poz. 1057, ze zm.). Zadania do realizacji dla organizacji pozarządowych zostały zawarte w Programie Współpracy Miasta Siedlce z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na 2022 rok (Uchwała Nr XLIII/436/2021 Rady Miasta Siedlce z dnia 28 października 2021 r.)		
13. Finansowanie wybranych programów wspierających proces readaptacji społecznej – wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej;	- liczba osób, które po pobycie w Centrum Integracji Społecznej uzyskały zatrudnienie; - liczba osób, korzystających z zajęć reintegracyjnych w CIS;	- ankieta ewaluacyjna przeprowadzana w placówce;
14. Wspomaganie działań stowarzyszeń abstynenckich, grup samopomocowych AA i innych podmiotów w ramach realizacji działań wynikających z Programu;	- liczba podmiotów działających w ramach Programu;	

Obszar 4 - Diagnostyka

ZADANIE	WSKAŹNIKI ILOŚCIOWE	WSKAŹNIKI JAKOŚCIOWE
Diagnoza zachowań problemowych i ewaluacja realizowanych programów profilaktycznych;	zgodnie z metodologią badań społecznych: badania ilościowe i jakościowe: - liczba uczniów, rodziców i nauczycieli uczestniczących w realizowanej co najmniej co dwa lata diagnozie zachowań problemowych; - liczba pozytywnie ocenionych programów profilaktycznych zrealizowanych w placówkach dokonanych w ramach autoewaluacji;	

Rozdział 5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego

Niezmiernie istotne jest przestrzeganie prawa w zakresie dostępności do środków, co dotyczy w sposób szczególny sprzedawców wyrobów tytoniowych i alkoholowych. Prowadzone działania wynikają z art. 13 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Realizacja zadania odbywać się będzie w szczególności poprzez:

ZADANIE	WSKAŹNIKI ILOŚCIOWE	WSKAŹNIKI JAKOŚCIOWE
1. Zwiększenie częstotliwości kontroli prowadzonych przez Urząd Miasta we współpracy z Policją, Strażą Miejską i Inspekcją Handlową oraz stałe analizowanie wyników kontroli i interwencji wobec nielegalnego handlu alkoholem i łamania przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi ze szczególnym uwzględnieniem	- liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży; - liczba interwencji policji i straży miejskiej wobec naruszenia warunków sprzedaży; - liczba interwencji policji i straży miejskiej wobec spożywających alkohol w miejscach publicznych;	- analiza powodów cofnięcia zezwoleń;

sprzedaży alkoholu osobom do lat 18, nietrzeźwym, spożywania alkoholu w miejscach publicznych, nielegalnej reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz zgodności oświadczeń o wartości sprzedaży napojów alkoholowych ze stanem faktycznym;

2. Prowadzenie monitoringu dostępności alkoholu dla nieletnich;

- liczba kontroli przeprowadzonych w punktach sprzedaży;
- liczba interwencji policji i straży miejskiej wobec naruszenia warunków sprzedaży;
- analiza powodów cofnięcia zezwoleń;

Rozdział 6. Zestawienie planowanych wydatków wynikających z Programu na 2022 rok

Do realizacji Programu na 2022 rok zaproponowany został poniższy plan wydatków, którego zabezpieczenie pozwoli na realizację zaplanowanych zadań.

I	Zadania przeznaczone do realizacji w trybie konkursowym - Realizacja programów związanych z wychowaniem w trzeźwości i przeciwdziałaniem alkoholizmowi	900 000
1)	Edukacja zdrowotna w zakresie zdrowia psychicznego	80 000
a)	Szkolenia dla nauczycieli, pedagogów, specjalistów, MKRPA, pracowników socjalnych, policji	80 000
2)	Profilaktyka	570 000
a)	Rekomendowane Programy Profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży	40 000
b)	Rekomendowane Programy Profilaktyczne skierowane do rodziców	20 000
c)	Warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży	30 000
d)	Warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców	30 000
e)	Profilaktyczna działalność w postaci prowadzenia pozalekcyjnych zajęć kreatywnych i sportowych (łącznie z feriami i wakacjami letnimi)	450 000
3)	Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa	250 000
a)	Realizacja zajęć w placówkach wsparcia dziennego	40 000
b)	Rozwiązywanie problemów alkoholowych (praca z rodziną, pomoc psychologiczna, prawna i psychoterapia dla osób współzależniowych, DDA, funkcjonowanie punktu	95 000

	konsultacyjnego)	
c)	Realizacja programów profilaktyczno-wychowawczych dla młodzieży upijającej się, zajęcia treningowe, edukacyjno-terapeutyczne, praca z rodzicami, z rodziną	30 000
d)	Konsultacje indywidualne i psychoterapia dzieci i młodzieży	15 000
e)	Działania interwencyjne i edukacyjne dla osób stosujących przemoc. Pomoc psychologiczna, prawna i psychoterapia dla osób doświadczających i stosujących przemoc domową	70 000
II	Zadania przeznaczone do realizacji w trybie konkursowym - Realizacja programów związanych z zwalczaniem narkomanii	140 000
1)	Edukacja zdrowotna w zakresie zdrowia psychicznego	35 000
a)	Diagnoza	5 000
b)	Szkolenia dla nauczycieli, pedagogów, specjalistów, MKRPA, pracowników socjalnych, policji	30 000
2)	Profilaktyka	15 000
a)	Warsztaty psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży	15 000
3)	Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa	90 000
a)	Rozwiązywanie problemów związanych z narkomanią (praca z rodziną, pomoc psychologiczna, prawna i psychoterapia dla osób współzależnionych, funkcjonowanie punktu konsultacyjnego)	70 000
b)	Realizacja programów profilaktyczno-wychowawczych dla młodzieży uzależnionej, zajęcia treningowe, edukacyjno-terapeutyczne, praca z rodzicami, z rodziną	10 000
c)	Konsultacje indywidualne i psychoterapia dzieci i młodzieży	10 000

Rozdział 7. Rynek Alkoholowy w mieście Siedlce i działania podejmowane w ramach Programu w celu ograniczenia dostępności do alkoholu:

Zgodnie z *Uchwałą Nr X/126/2019 Rady Miasta Siedlce z dnia 27 czerwca 2019 r. zmieniającą Uchwałę Nr XLIX/561/2018 Rady Miasta Siedlce z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz wyznaczenia miejsc do spożycia w miejscu sprzedaży, w których za zezwoleniem może być dokonywana sprzedaż, podawanie i spożywanie napojów alkoholowych na terenie miasta Siedlce* istotne jest:

- w przypadku punktu sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży zachowanie nie mniejszej niż 100 metrowej odległości od obiektów chronionych takich jak przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadgimnazjalne (z wyjątkiem szkół policealnych, szkół dla dorosłych oraz szkół wyższych), placówki opiekuńczo – wychowawcze, internaty, bursy, kościoły, kaplice i cmentarze wraz z przynależnym terenem;

- w przypadku punktu sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży zachowanie nie mniejszej niż 100 metrowej odległości od obiektów chronionych takich jak przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły ponadgimnazjalne (z wyjątkiem szkół policealnych, szkół dla dorosłych oraz szkół wyższych), kościoły, kaplice i cmentarze wraz z przynależnym terenem;
- a także utrzymywanie limitów liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży.

Rodzaj zezwolenia	Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży (tzw. detal)		Sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży (tzw. gastronomia)	
	Limit określony w uchwale	Limit wykorzystany	Limit określony w uchwale	Limit wykorzystany
na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% alkoholu oraz piwo	155	133	80	57
na sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości od 4,5% do 18% alkoholu z wyjątkiem piwa	130	123	70	37
na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18% alkoholu	130	119	70	36

Szczegółowe rozwiązania mające na celu ograniczenie dostępności do alkoholu określają uchwały Rady Miasta Siedlce w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz liczby punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Obecnie obowiązującą liczbę limitów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia poza i w miejscu sprzedaży alkoholu ilustruje powyższa tabela (stan na 31.10.2021 r.).

Rozdział 8. Praca Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

Szczegółowe zadania oraz organizację Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siedlcach określa Prezydent Miasta Siedlce, a wynikają one z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należą do nich:

1. Inicjowanie i uczestniczenie w zakresie realizacji zadań własnych samorządu związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
2. Inicjowanie i podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.
3. Kierowanie osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, uchylają się od zaspokajania potrzeb rodziny albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.

4. Opiniowanie wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałami Rady Miasta Siedlce.
5. Kontrolowanie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.
6. Wszczywanie procedury „Niebieskie Karty”.
7. Udział w pracach Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grupach roboczych powoływanych zgodnie z *ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.
8. Udział członków Komisji w szkoleniach dotyczących profilaktyki uzależnień, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawą działalności Komisji jest uchwalany przez Radę Miasta Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Siedlcach.

W ramach Komisji funkcjonują trzy grupy robocze:

- **Zespół motywacyjno – interwencyjny**, który realizuje następujące zadania:
  - przeprowadzanie rozmów motywacyjno-interwencyjnych z osobami mającymi problem alkoholowy,
  - kierowanie na badania do lekarza biegłego, z własnej inicjatywy lub na wniosek osoby zainteresowanej, w celu uzyskania opinii, czy faktycznie występuje uzależnienie,
  - składanie wniosków do sądu o poddanie leczeniu w przypadku odmowy poddania się leczeniu odwykowemu.
- **Zespół edukacyjno-profilaktyczny**, który zajmuje się:
  - opiniowaniem ofert programowych składanych corocznie przez instytucje, stowarzyszenia i osoby fizyczne, których propozycje są ujęte w projekcie miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i są zgodne ze standardami współczesnej profilaktyki,
  - prowadzeniem działań monitorujących przebieg realizacji programów i działań profilaktycznych finansowanych w ramach programu profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi,
  - opracowaniem metod ewaluacji programów profilaktyki oraz prowadzeniem ewaluacji w oparciu o te metody.
- **Zespół ds. kontroli przestrzegania warunków prowadzenia sprzedaży napojów alkoholowych**, w którego zadaniach są:
  - przeprowadzanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń w punktach sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych,
  - opiniowanie wniosków w zakresie zgodności lokalizacji punktu ubiegającego się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z przepisami prawa miejskiego.

Członkowi Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Siedlcach za uczestnictwo w posiedzeniu zespołu, dyżur przeznaczony na konsultacje, reprezentowanie Miejskiej Komisji w pracach Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz w posiedzeniach Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości równej diecie Radnego Rady Miasta Siedlce za udział w posiedzeniach Komisji. Do otrzymania pełnego wynagrodzenia w miesiącu wymagane jest

uczestnictwo w jednym spotkaniu MKRPA w Siedlcach oraz zrealizowanie jednego dyżuru, potwierdzone podpisem na liście obecności (w razie pracy zdalnej listę podpisuje przewodniczący MKRPA). Dopuszcza się realizację spotkania w trybie zdalnym.

W przypadku Przewodniczącego Komisji – równych wynagrodzeniu członka Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powiększonej o 10%. Członkom Komisji przysługuje zwrot kosztów przejazdu w trakcie wyjazdów służbowych po przedstawieniu rachunków za dojazd. Wynagrodzenia, zwrot kosztów przejazdu i koszty szkoleń, pokrywane są ze środków działu 851 - ochrona zdrowia, rozdziału 85154 - przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Uzasadnienie

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Uzależnień w 2022 roku został opracowany na podstawie obowiązujących przepisów oraz potrzeb wynikających z przeprowadzonej diagnozy potrzeb społecznych.

Program ustala kierunki działań w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym: nadużywanie alkoholu, zażywanie substancji psychoaktywnych, stosowanie przemocy wobec członków rodziny, jak również innym zachowaniom ryzykownym, w tym uzależnieniom behawioralnym.

Zgodnie z treścią art. 4¹ ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi, w odniesieniu do treści art. 10 ust. 3 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz działań mających na celu przeciwdziałanie narkomanii.

Zadania te uchwalane są corocznie przez radę gminy.

Na realizację zadań przeznaczone są środki uzyskiwane z tytułu wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W świetle spójności prowadzonych działań w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi oraz zapobiegania narkomanii, a także wspólnym źródle ich finansowania, podjęcie uchwały o łącznym Programie jest zasadne.